

Wymagania edukacyjne z geografii

Klasa 5

I. Mapa Polski: mapa ogólnogeograficzna, krajobrazowa, turystyczna (drukowana i cyfrowa), skala mapy, znaki na mapie, treść mapy.

Na ocenę dopuszczającą uczniów:

- wymienia elementy mapy,
- odczytuje tytuł i skalę mapy,
- wskazuje legendę mapy,
- odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *mapa, legenda mapy*,
- podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych,
- wymienia różne rodzaje map.

Na ocenę dostateczną uczniów:

- wyjaśnia znaczenie terminów: *skala*
- rozróżnia rodzaje skali
- stosuje legendę mapy do odczytania informacji
- wyjaśnia znaczenie terminów: *wysokość bezwzględna, wysokość względna*
- odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej
- odczytuje informacje z planu miasta
- odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej
- wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta.

Na ocenę dobrą uczniów:

- rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe
- rysuje podziałkę liniową
- wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę
- oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej
- oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej
- wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa
- oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy
- wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim
- wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową
- przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie.

Na ocenę bardzo dobrą uczniów:

- dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych
- przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową
- oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej
- oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej mając podaną odległość w terenie
- rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu
- rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej
- omawia zastosowanie map cyfrowych
- podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta.

Na ocenę celującą uczniów:

- posługuje się planem miasta i mapą turystyczną w terenie
- podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści
- analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski
- czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego
- projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta.

II. Krajobrazy Polski: wysokogórski (Tatry), wyżynny (Wyżyna Krakowsko- -Częstochowska), nizinny (Nizina Mazowiecka), pojezierny (Pojezierze Mazurskie), nadmorski (Pobrzeże Słowińskie), wielkomięski (Warszawa), miejsko-przemysłowy (Wyżyna Śląska), rolniczy (Wyżyna Lubelska).

Na ocenę dopuszczającą uczniów:

- wymienia składniki krajobrazu,
- wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy,

- wymienia pasy rzeźby terenu Polski,
- wskazuje na mapie omawiane krajobrazy Polski (Wybrzeże Słowińskie, Pojezierze Mazurskie, Nizinę Mazowiecką, Wyżyny Śląską, Lubelską i Krakowsko-Częstochowską, Tatry Wysokie i Zachodnie),
- określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski,
- wymienia na podstawie mapy główne miasta leżące na : Wybrzeżu Słowińskim, Pojezierzu Mazurskim, Nizinie Mazowieckiej, Wyżynie Śląskiej, Lubelskiej i Krakowsko-Częstochowskiej i w Tatrach,
- wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla omawianych krajobrazów Polski,
- odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim,
- wskazuje na mapie największe rzeki Polski,
- określa położenie Warszawy na mapie Polski,
- wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy,
- wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej,
- wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr

Na ocenę dostateczną uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminu *krajobraz*,
- podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym,
- przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji,
- omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego,
- wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego,
- przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej,
- wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej,
- opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego,
- wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej,
- przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej,
- omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji,
- wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego,
- omawia cechy pogody w górach,
- wymienia atrakcje turystyczne Tatr.

Na ocenę dobrą uczeń:

- podaje nazwy parków narodowych leżących w omawianych krainach geograficznych Polski,
- charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce
- opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu
- opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz
- przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim
- przedstawia wpływ lądolodu na krajobraz pojezierzy
- omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej
- przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy
- omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej
- omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych
- charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej
- charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej
- opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego ładu i estetyki zagospodarowania
- porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach
- wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne
- wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego omawianych krajobrazów Polski i wskazuje je na mapie
- wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim
- opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy
- omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki
- opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej
- charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd
- przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich
- przygotowuje prezentację multimedialną na temat jednego z omawianych krajobrazów Polski z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego

Na ocenę celującą uczeń:

- proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy
- prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły
- przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy
- planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie
- przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka
- analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej, Wyżynie Lubelskiej
- przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd
- wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr

III. Łądy i oceany na Ziemi: rozmieszczenie lądów i oceanów, pierwsze wyprawy geograficzne.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°,
- wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie i mapie,
- wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie,
- wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych.

Na ocenę dostateczną uczeń:

- wskazuje półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe,
- wyjaśnia, co to jest siatka geograficzna i siatka kartograficzna,
- porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów,

Na ocenę dobrą uczeń:

- podaje przyczyny odkryć geograficznych,
- określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej,
- opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej,
- wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo,
- przedstawia znaczenie odkryć geograficznych.

Na ocenę celującą uczeń:

- oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębokością w oceanach,
- opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w.

IV. Krajobrazy świata: wilgotnego lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej, sawanny i stepu, pustyni gorącej i lodowej, tajgi i tundry, śródziemnomorski, wysokogórski Himalajów; strefowość a piętrowość klimatyczno-roślinna na świecie.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- wymienia składniki pogody,
- wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi i strefy krajobrazowe Ziemi, potrafi opisać ich położenie,
- rozpoznaje na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi,
- rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla omawianych krajobrazów świata (lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych, sawanny, stepu, pustyni, tajgi i tundry i Himalajów)
- omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej
- wyjaśnia znaczenie terminu *pustynia, oaza*
- wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym
- wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej

Na ocenę dostateczną uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminów: *pogoda, klimat*,
- odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu,
- omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat stref: wilgotnych lasów równikowych, lasów liściastych i mieszanych, sawann i stepów, pustyni gorących i zimnych, krajobrazu śródziemnomorskiego, tundry i tajgi, krajobrazu wysokogórskiego w Himalajach,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *sawanna, step, preria, pampa, tajga, tundra, wieloletnia zmarzlina*

- opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt omawianych krajobrazów świata,
- wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego,
- charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach,

Na ocenę dobrą uczeń:

- wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem,
- oblicza średnią roczną temperaturę powietrza, roczną sumę opadów,
- wyjaśnia pojęcie: *amplituda temperatur*
- wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza, o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów,
- wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej,
- charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego,
- omawia rzeźbę terenu pustyni gorących,
- charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- oblicza różnicę między średnią temperaturą powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku,
- porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym,
- wymienia kryteria wydzielania stref krajobrazowych,
- prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców omawianych stref krajobrazowych świata,
- porównuje cechy krajobrazu wilgotnych lasów równikowych i lasów liściastych i mieszanych, sawann i stepów, pustyni gorących i zimnych, tundry i tajgi,
- analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności.

Na ocenę celującą uczeń:

- przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych
- omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi
- porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt
- analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu
- przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyni gorących i pustyni lodowych
- opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej
- porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach

Klasa 6

V. Ruchy Ziemi: Ziemia w Układzie Słonecznym; ruch obrotowy i obiegowy; następstwa ruchów Ziemi.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słoneczny,
- opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą,
- wyjaśnia, na czym polegają ruchy obrotowy i obiegowy Ziemi
- wyjaśnia znaczenie terminu *górowanie Słońca, wschód i zachód Słońca*,
- określa czas trwania ruchu obrotowego, obiegowego
- wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku
- wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi

Na ocenę dostateczną uczeń:

- opisuje położenie Ziemi w Układzie Słonecznym, wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej,
- demonstruje ruch obrotowy i obiegowy Ziemi przy użyciu modeli,
- wymienia cechy ruchów Ziemi : obrotowego i obiegowego,
- omawia występowanie dnia i nocy jako główne następstwo ruchu obrotowego,
- omawia występowanie pór roku jako główne następstwo ruchu obrotowego,
- wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie

Na ocenę dobrą uczeń:

- rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji,
- omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji
- omawia przebieg linii zmiany daty

- przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji
- wymienia następstwa ruchu obrotowego i obiegowego Ziemi
- wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji,
- porównuje oświetlenie Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku,
- określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej
- wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej
- charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku

Na ocenę celującą uczeń:

- wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych
- określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych
- wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca
- wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi

VI. geograficzne: szerokość i długość geograficzna; położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów; rozciągłość południkowa i równoleżnikowa.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- wskazuje na mapie lub na globusie: bieguny, południki, równoleżniki, równik, południki 0° i 180°, zwrotniki i koła podbiegunowe,
- wskazuje na mapie lub na globusie półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią,
- podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne
- wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne

Na ocenę dostateczną uczeń:

- wymienia cechy południków i równoleżników
- podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych

Na ocenę dobrą uczeń:

- odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie,
- odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych,

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminów: długość geograficzna, szerokość geograficzna
- określa położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy,
- oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi
- wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze

Na ocenę celującą uczeń:

- wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS
- wyjaśnia znaczenie terminów: *rozciągłość południkowa*, *rozciągłość równoleżnikowa*.

VII. Geografia Europy: położenie i granice kontynentu; podział polityczny Europy; rola Unii Europejskiej; główne cechy środowiska przyrodniczego Europy; zjawiska występujące na granicach płyt litosfery; rozmieszczenie i migracje ludności oraz starzenie się społeczeństw; wielkie europejskie metropolie; zróżnicowanie źródeł energii w krajach europejskich; przemysł i usługi w wybranych krajach europejskich; turystyka w Europie Południowej.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- określa położenie Europy na mapie świata, wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją,
- odczytuje z mapy elementy linii brzegowej: nazwy większych mórz, zatok, cieśnin, półwyspów i wysp Europy,
- odczytuje z mapy elementy ukształtowania terenu: nazwy większych krain geograficznych (nizin, wyżyn, gór) Europy,
- opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej,
- wymienia charakterystyczne elementy krajobrazu Islandii, wskazuje je na fotografii,
- wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej,
- wskazuje na mapie politycznej największe i najmniejsze państwa Europy i ich stolicę,

- odczytuje z mapy państwa członkowskie Unii Europejskiej,
- wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia
- wymienia starzejące się kraje Europy
- wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy
- wymienia zadania i funkcje przemysłu
- wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe
- podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii
- rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii
- wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii

Na ocenę dostateczną uczeń:

- omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją,
- wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy,
- wymienia największe kraje geograficzne Europy i wskazuje je na mapie,
- wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego,
- przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych,
- omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt*,
- wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w.,
- wyjaśnia, w jakim celu powstała Unia Europejska
- wyjaśnia znaczenie terminu gęstość zaludnienia,
- omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności,
- przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów,
- wymienia przyczyny migracji ludności,
- podaje przykłady krajów imigracyjnych i kraje emigracyjnych w Europie,
- wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego,
- wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata,
- wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji,
- podaje przykłady działów nowoczesnego przemysłu we Francji,
- wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie,
- podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni,
- omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii,
- wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych.

Na ocenę dobrą uczeń:

- opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej,
- opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej,
- wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej,
- omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych,
- podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie,
- charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy,
- charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy,
- analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy,
- przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście,
- omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map,
- wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji,
- omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XXI w. na podstawie wykresu,
- omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy,
- wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii,
- omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii,
- omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie,
- omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy,
- przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy
- porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się,

- przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności,
- porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie,
- wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji,
- charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji,
- przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych,
- omawia skutki wykorzystania różnych źródeł energii dla środowiska geograficznego,
- omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej.

Na ocenę celującą uczeń:

- wyjaśnia wpływ działalności lądolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji,
- wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii,
- wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu,
- podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi,
- przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy,
- analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy,
- opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy,
- ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów,
- ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii,
- analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii.

VIII. Sąsiedzi Polski: przemiany przemysłu w Niemczech; dziedzictwo kulturowe Litwy i Białorusi; środowisko przyrodnicze i atrakcje turystyczne Czech i Słowacji; problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy; różnicowanie przyrodnicze Rosji; relacje Polski z sąsiadami.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- wskazuje na mapie wszystkie kraje sąsiadujące z Polską i ich stolicy,
- wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię,
- wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowego,
- wymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacji,
- wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Litwy i Białorusi
- omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej
- wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji
- wymienia surowce mineralne Rosji
- wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami

Na ocenę dostateczną uczeń:

- omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce,
- wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe,
- wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji, Litwy i Białorusi,
- rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach,
- przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy tematycznej i fotografii,
- wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki,
- wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę.

Na ocenę dobrą uczeń:

- omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w.,
- analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego,
- charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej,
- omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej,
- podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi,
- podaje przyczyny zmniejszania się liczby ludności Ukrainy na podstawie wykresu i schematu,
- omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej,
- charakteryzuje relacje Polski z Rosją na podstawie dodatkowych źródeł.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii,
- charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy
- porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji,

- opisuje przykłady atrakcji turystycznych Czech i Słowacji na podstawie fotografii,
- porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii,
- podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie,
- opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł.

Na ocenę celującą uczeń:

- omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej—Westfalii,
- udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych,
- udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym,
- analizuje społeczne i gospodarcze konsekwencje konfliktów na Ukrainie,
- charakteryzuje atrakcje turystyczne Ukrainy na podstawie dodatkowych źródeł oraz fotografii,
- uzasadnia potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami Polski,
- przygotowuje pracę (np. album, plakat, prezentację multimedialną) na temat inicjatyw zrealizowanych w najbliższym euroregionie na podstawie dodatkowych źródeł informacji.

Klasa 7

IX. Środowisko przyrodnicze Polski na tle Europy: położenie geograficzne Polski; wpływ ruchów górotwórczych i zlodowaceń na rzeźbę Europy i Polski; przejściowość klimatu Polski; Morze Bałtyckie; główne rzeki Polski i ich systemy; główne typy gleb w Polsce; lasy w Polsce; dziedzictwo przyrodnicze Polski, surowce mineralne Polski.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- podaje całkowitą powierzchnię Polski
- wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie
- wymienia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski
- podaje definicje terminów: plejstocen, holocen, rzeźba polodowcowa (glacialna)
- wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski
- wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie
- podaje definicje terminów: ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny, średnia dobową temperaturę powietrza
- wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego
- podaje nazwy mas powietrza napływających nad terytorium Polski
- wymienia elementy klimatu
- wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce
- określa przeważający kierunek wiatrów w Polsce
- wskazuje na mapie główne rzeki Polski
- podaje definicje terminów: powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna
- określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego
- wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki, wyspy i cieśniny
- podaje główne cechy fizyczne Bałtyku
- wymienia typy gleb w Polsce
- podaje definicję terminu lesistość
- wymienia różne rodzaje lasów w Polsce
- wskazuje parki narodowe na mapie Polski
- wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską
- wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolicy

Na ocenę dostateczną uczeń:

- omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy
- odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy
- wskazuje na mapie przebieg granic Polski
- omawia proces powstawania gór
- wymienia ruchy górotwórcze, które zachodziły w Europie i w Polsce
- wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce
- omawia zlodowacenia na obszarze Polski
- opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe
- dokonuje podziału surowców mineralnych
- podaje cechy klimatu Polski

- podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej
- wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych
- omawia wielkość i głębokość Bałtyku
- charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata
- opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku
- omawia linię brzegową Bałtyku
- opisuje wybrane typy gleb w Polsce
- przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski
- omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce
- podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu
- charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce
- wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich

Na ocenę dobrą uczeń:

- wyjaśnia, jak powstał węgiel kamienny
- charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy
- opisuje cechy różnych typów genetycznych gór
- charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lodowodu i lodowców górskich na obszarze Polski
- omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski
- porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy
- opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej
- omawia warunki klimatyczne w Europie
- charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce
- omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce
- odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych z klimatogramów
- wyjaśnia, jak powstają najważniejsze wiatry lokalne w Polsce
- wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry
- opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry
- charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku
- wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych
- omawia funkcje lasów
- ocenia rolę parków narodowych w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego
- omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy
- rozróżnia konsekwencje położenia geograficznego oraz politycznego Polski
- charakteryzuje jednostki geologiczne Polski
- wskazuje na mapach Europy i Polski obszary, na których występowały ruchy górotwórcze
- wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski
- przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski
- rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski
- podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce
- opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski
- opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce
- wyszukuje i prezentuje informacje dotyczące zmian klimatu Polski
- omawia ważniejsze typy jezior w Polsce
- omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku
- opisuje typy lasów w Polsce
- opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski
- omawia podział administracyjny Polski

Na ocenę celującą uczeń:

- oblicza rozciągłość południkową oraz rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski
- wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski
- wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski
- opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze
- wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę
- wyszukuje i prezentuje informacje z zakresu prognozowania pogody

- ocenia znaczenie gospodarcze rzeki jezior w Polsce
- wymienia główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego
- ocenia przydatność rolniczą różnych typów gleb
- ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce
- podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego
- planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody

X. Społeczeństwo i gospodarka Polski na tle Europy: rozmieszczenie ludności, struktura ludności Polski (wiekowa, narodowościowa, wyznaniowa, zatrudnienia); migracje Polaków; różnicowanie polskich miast; sektory gospodarki Polski; rolnictwo Polski; zmiany struktury przemysłu Polski; różnicowanie usług i ich rola w rozwoju gospodarki; rozwój komunikacji; atrakcyjność turystyczna Polski.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską
- wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa
- podaje definicje terminów: przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny
- wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie
- podaje definicje terminów: piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia
- odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych
- podaje definicję terminu gęstość zaludnienia
- wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce
- podaje definicje terminów: migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego
- podaje definicję terminu migracje wewnętrzne
- wymienia przyczyny migracji wewnętrznych
- odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski
- wymienia główne skupiska Polonii
- wymienia mniejszości narodowe w Polsce
- wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe
- podaje definicje terminów: struktura zatrudnienia,
- odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki
- podaje definicje terminów: miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)
- wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie
- wymienia funkcje miast
- odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy
- wymienia funkcje rolnictwa
- wymienia przyrodnicze i pozapryrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce
- wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce
- podaje definicje terminów: plon, zbiór, areal
- wymienia główne uprawy w Polsce
- wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce
- podaje definicje terminów: chów, pogłowie
- wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce
- wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich
- dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy
- wymienia funkcje przemysłu

Na ocenę dostateczną uczeń:

- wskazuje na mapie administracyjnej Polski stolice województw
- wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich
- prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej
- omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018
- omawia przestrzenne różnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce
- omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw
- wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku
- wyjaśnia przyczyny różnicowania gęstości zaludnienia w Polsce

- omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce
- podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce
- wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce
- określa kierunki napływu imigrantów do Polski
- wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności
- charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce
- podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce
- podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce
- wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady
- opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce
- prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce
- przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce
- prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce
- wymienia główne rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce
- przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce
- wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce
- omawia cechy polskiego przemysłu
- wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski

Na ocenę dobrą uczeń:

- omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w.
- oblicza współczynnik przyrostu naturalnego
- podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce
- omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce
- porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie piramidy wieku i płci
- oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski
- opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce
- opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce
- porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy
- omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce
- wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności
- analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego
- przedstawia strukturę narodowościową ludności Polski na tle struktury narodowościowej ludności w wybranych państwach europejskich
- określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach
- charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce
- omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce
- porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy
- analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce
- przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju
- charakteryzuje regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce
- przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy
- prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce
- przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju
- opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- omawia podział administracyjny Polski
- omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy
- analizuje piramidę wieku i płci ludności Polski
- omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski
- oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce
- charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce
- wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich
- omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce
- przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy
- omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach
- analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych
- omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji

- omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce
- charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce
- porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy
- porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy
- omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej
- analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu

Na ocenę celującą uczeń:

- analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski
- analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego
- analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce
- ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie
- ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich
- omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce
- omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej
- przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej
- dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny

XI. Relacje między elementami środowiska geograficznego na przykładzie wybranych obszarów Polski. Wpływ: sposobu zagospodarowania dorzecza na występowanie powodzi; warunków przyrodniczych (zasobów surowców mineralnych, wiatru, wód i usłonecznienia) i pozaprzyrodniczych na energetykę; rozwoju dużych miast na przekształcenia strefy podmiejskiej; procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu obszarów wiejskich; przemian gospodarczych po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia; transportu na rozwój działalności gospodarczej; walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego na rozwój turystyki.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- wymienia przyczyny powodzi w Polsce
- wymienia źródła energii
- wymienia typy elektrowni
- wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce
- wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim
- wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast
- wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej
- wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski

Na ocenę dostateczną uczeń:

- opisuje zjawisko powodzi
- wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią
- wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych
- lokalizuje na mapie Polski elektrownie cieplne, wodne i niekonwencjonalne
- opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych
- podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim
- wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną
- omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich
- omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim

Na ocenę dobrą uczeń:

- wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce
- określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników
- prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy
- wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim
- omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy
- omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem
- wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- przedstawia metody ochrony przeciwpowodziowej
- omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki

- omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce
- wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii
- analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem
- omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy
- określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy
- opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej
- analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach

Na ocenę celującą uczeń:

- omawia na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy obszarów zalewowych i tworzenia sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce
- analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki
- identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich
- wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia
- identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta

XII. Własny region: źródła informacji o regionie; dominujące cechy środowiska przyrodniczego i gospodarki; walory turystyczne.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- podaje definicję terminu region
- wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski
- wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu

Na ocenę dostateczną uczeń:

- wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony
- podaje główne cechy środowiska przyrodniczego regionu na podstawie map tematycznych
- wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych

Na ocenę dobrą uczeń:

- wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie
- analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu
- prezentuje główne cechy gospodarki regionu

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu

Na ocenę celującą uczeń:

- projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie
- wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego

XIII. „Mała ojczyzna”: obszar, środowisko geograficzne, atrakcyjność, tożsamość.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- podaje definicję terminu mała ojczyzna
- wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny
- przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie
- wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny

Na ocenę dostateczną uczeń:

- określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym
- rozpoznaje w terenie obiekty decydujące o atrakcyjności małej ojczyzny

Na ocenę dobrą uczeń:

- opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny
- omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- prezentuje na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej

Na ocenę celującą uczeń:

- planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie
- projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej

Klasa 8

XIV. Wybrane problemy i regiony geograficzne Azji: Azja jako kontynent kontrastów geograficznych; pacyficzny „pierścień ognia”; klimat monsunowy w Azji Południowo- -Wschodniej; Japonia – gospodarka na tle warunków przyrodniczych i społeczno-kulturowych; Chiny – rozmieszczenie ludności, problemy demograficzne oraz znaczenie w gospodarce światowej; Indie krajem wielkich możliwości rozwojowych oraz kontrastów społecznych i gospodarczych; Bliski Wschód – kultura regionu, ropa naftowa, obszar konfliktów zbrojnych.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji
- wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji
- wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej
- wymienia największe rzeki Azji
- wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej
- podaje definicję terminu *wulkanizm*
- odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji
- wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku
- wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji
- wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej
- określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii
- wymienia główne uprawy w Japonii
- określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach
- wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej
- określa położenie geograficzne Indii
- porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę
- wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie
- podaje definicję terminu *slamsy*
- wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania
- wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania
- określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu
- wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej
- wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie

Na ocenę dostateczną uczeń:

- opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata
- charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji
- przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji
- omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji
- omawia strefy roślinne Azji
- omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji
- wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy
- wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa
- wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki
- charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii
- omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych
- omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii
- przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych
- określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej
- omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach
- przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia
- omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach

- omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego
- podaje przyczyny powstawania slamsów w Indiach
- omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej
- charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową
- omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu
- omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej
- przedstawia cele organizacji OPEC

Na ocenę dobrą uczeń:

- omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej
- omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji
- charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej
- omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji
- omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych
- wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji
- opisuje przebieg trzęsienia ziemi
- omawia warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji
- opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii
- omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii
- omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii
- omawia cechy gospodarki Chin
- analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych
- charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin
- przedstawia problemy demograficzne Indii
- omawia system kastowy w Indiach
- przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji
- analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu
- charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii
- omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie
- omawia wpływ religii na życie muzułmanów
- przedstawia znaczenie produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki
- omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych
- przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi
- omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu
- omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej
- wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii
- analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii
- charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej
- uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie
- przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych
- omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin
- omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach
- charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju
- omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu
- omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie

Na ocenę celującą uczeń:

- wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów
- udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych
- omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami
- ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych
- wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji
- wykazuje związek między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej

- ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii
- omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową
- opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny
- analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie

XV. Wybrane problemy i regiony geograficzne Afryki: położenie Afryki i jego wpływ na cyrkulację powietrza i rozmieszczenie opadów atmosferycznych; strefowość klimatyczno- -roślinno-glebową; warunki gospodarowania człowieka w strefie Sahelu – problem zachowania równowagi ekologicznej; rozwój turystyki w Afryce; przyczyny niedożywienia w Afryce; tradycyjna i nowoczesna gospodarka w Afryce.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wymienia strefy klimatyczne Afryki
- wymienia największe rzeki i jeziora Afryki
- wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce
- wymienia główne uprawy w Afryce
- wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej
- wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki
- wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki
- wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem
- wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem
- określa położenie geograficzne Kenii
- wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii

Na ocenę dostateczną uczeń:

- omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki
- wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów
- charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki
- omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce
- charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki
- przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych
- omawia przemysł wydobywczy w Afryce
- wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej
- analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu
- przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych

Na ocenę dobrą uczeń:

- omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki
- omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej
- omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu
- omawia gospodarkę w strefie Sahelu
- omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych
- przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki
- omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce
- omawia przyczyny niedożywienia ludności w Afryce
- opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Afryki
- wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO
- opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych
- wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej
- omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu
- przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce
- omawia skutki niedożywienia ludności w Afryce
- omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce
- omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki

Na ocenę celującą uczeń:

- wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce
- wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu
- przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim

- przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki
- określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii

XVI. Wybrane problemy i regiony geograficzne Ameryki Północnej i Południowej: rozciągłość południkowa i ukształtowanie powierzchni; cyklony w Ameryce Północnej; problemy zagospodarowania Amazonii; sytuacja rdzennej ludności; slumsy w wielkich miastach; megalopolis; Dolina Krzemowa jako przykład technopolii; znaczenie gospodarcze Stanów Zjednoczonych w świecie.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- określa położenie geograficzne Ameryki
- wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową
- wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie
- podaje definicje terminów: tornado, cyklon tropikalny
- wskazuje na mapie Aleję Tornad
- wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku
- określa położenie geograficzne Amazonii
- omawia florę i faunę lasów równikowych
- podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu
- wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę
- podaje definicje terminów: urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis
- wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie
- wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie
- określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych
- podaje definicje terminów: produkt światowy brutto, technopolia
- wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych
- wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych

Na ocenę dostateczną uczeń:

- wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej
- podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki
- wymienia strefy klimatyczne Ameryki
- omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych
- podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się
- podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii
- omawia cechy klimatu Amazonii
- podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki
- przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej
- analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej
- opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych
- wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej
- omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu

Na ocenę dobrą uczeń:

- charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki
- omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki
- porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce
- charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych
- podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii
- opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych w Amazonii
- omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki
- omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu
- omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł
- podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie
- podaje przyczyny powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej
- omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych
- omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce
- omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce
- przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce

- omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii
- podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii
- przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce
- przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce
- określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej
- charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych
- omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych

Na ocenę celującą uczeń:

- przedstawia cechy ukształtowania powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map
- przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji
- przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii
- opisuje problemy ludności mieszkających w slumsach na podstawie materiałów źródłowych
- ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych
- ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych

XVII. Wybrane problemy i regiony geograficzne Australii i Oceanii: środowisko przyrodnicze; rozmieszczenie ludności i gospodarka.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- określa położenie geograficzne Australii i Oceanii
- wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy
- podaje definicję terminu basen artezyjski
- wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii
- przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych
- wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie

Na ocenę dostateczną uczeń:

- charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii
- charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii
- wymienia strefy klimatyczne w Australii
- charakteryzuje wody powierzchniowe Australii
- omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii
- omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej

Na ocenę dobrą uczeń:

- wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów
- omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej
- omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii
- charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii
- omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych
- przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat
- omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii
- wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów
- omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii

Na ocenę celującą uczeń:

- wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii
- wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii
- określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych

XVIII. Geografia obszarów okołobiegunowych: środowisko przyrodnicze; skutki zmian klimatu.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych
- podaje definicje terminów: góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe
- wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki

Na ocenę dostateczną uczeń:

- wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych

- charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki
- wymienia zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych

Na ocenę dobrą uczeń:

- opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych
- charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki
- wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową
- omawia status prawny Antarktydy

Na ocenę celującą uczeń:

- omawia skutki zmian klimatu w środowisku geograficznym obszarów polarnych.

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów z geografii

I Postanowienia wstępne:

Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań określonych w podstawie programowej oraz wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanego w szkole programu nauczania geografii Planeta Nowa”.

II Oceniane bieżące - formy aktywności :

- ❖ odpowiedzi ustne
- ❖ prace pisemne (testy, sprawdziany, kartkówki)
- ❖ ćwiczenia
- ❖ posługiwanie się mapą i atlasem
- ❖ projekty

III Kryteria i sposoby oceniania:

1. Prace pisemne są oceniane systemem punktowym, który jest zamieniany na ocenę wg następujących kryteriów:
0% - 30% pkt. - niedostateczny
31% - 50% pkt. - dopuszczający
51% - 71% pkt. - dostateczny
72% - 89% pkt. - dobry
90% - 97% pkt. - bardzo dobry
98% - 100% pkt. - celujący
2. Testy i sprawdziany obejmują większą partię materiału i są zapowiadane na tydzień przed ich terminem. Nieobecność na sprawdzianie nie zwalnia z obowiązku pisemnego wykazania się umiejętnościami z danej partii materiału w dodatkowym terminie ustalonym przez nauczyciela.
3. Kartkówki są pisemną formą odpowiedzi ucznia, która obejmuje nie więcej niż trzy jednostki lekcyjne.
4. Odpowiedzi ustne są oceniane pod kątem: poprawności i zawartości merytorycznej i poprawności stosowanej terminologii geograficznej. Zakres materiału do odpowiedzi obejmuje nie więcej niż trzy jednostki lekcyjne.
5. Uczeń w ciągu roku jest klasyfikowany dwukrotnie. Ocena śródroczna ma charakter: informacyjny, diagnozujący osiągnięcia edukacyjne.
6. Ocena śródroczna i roczna jest ustalana przez nauczyciela w oparciu o oceny bieżące.
7. W każdym okresie w klasie 5, 6 i 8 uczeń może zgłosić jeden raz nieprzygotowanie do lekcji (np), z wyjątkiem lekcji powtórzeniowych i zapowiedzianych wcześniej kartkówek i sprawdzianów. W klasie 7 uczeń ma możliwość zgłoszenia np. 2 razy w okresie z wyjątkiem lekcji powtórzeniowych, zapowiedzianych wcześniej kartkówek i sprawdzianów.
8. Oceny bieżące i klasyfikacyjne ustalone są według następującej skali i kryteriów:

6 – celujący

Uczeń:

- biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy, proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania tej klasy,
- samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- osiąga sukcesy w konkursach wiedzy kwalifikując się do finałów na szczeblu wojewódzkim (regionalnym) albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.
- zawsze aktywnie pracuje na lekcjach geografii.

5 – bardzo dobry

Uczeń:

- biegłe posługuje się zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami określony programem nauczania geografii w danej klasie,
- potrafi zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach,
- aktywnie pracuje na lekcjach geografii.

4 – dobry

Uczeń:

- nie opanował w pełni wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania geografii w danej klasie, ale opanował je na poziomie przekraczającym wymagania podstawowe,
- poprawnie stosuje wiadomości,
- rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne lub praktyczne,
- aktywność ucznia na lekcjach nie budzi większych zastrzeżeń.

3 – dostateczny

Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania geografii w danej klasie na poziomie podstawowym,
- wykonuje typowe zadania teoretyczne lub praktyczne o średnim stopniu trudności.

2 – dopuszczający

Uczeń:

- ma braki w opanowaniu podstawowych wiadomości i umiejętności, ale braki te nie przekreślają możliwości uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy z geografii w ciągu dalszej nauki przedmiotu,
- rozwiązuje typowe zadania teoretyczne lub praktyczne o niewielkim stopniu trudności,

1 – niedostateczny

Uczeń:

- nie opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania geografii w danej klasie, a braki uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy z tego przedmiotu,
- nie jest w stanie rozwiązać zadań o niewielkim stopniu trudności,

W przypadku otrzymania oceny niedostatecznej ze sprawdzianu uczeń ma obowiązek uzupełnić braki w terminie nie dłuższym niż dwa tygodnie od oddania sprawdzianu, ocenionego na niedostateczny, a nauczyciel dokonuje ponownej oceny. Termin może zostać przesunięty po uzgodnieniu z nauczycielem tylko z powodu choroby lub innych zdarzeń losowych. Uczeń, który uzupełnił braki, po tym, jak otrzymał ocenę niezadowalającą go, może wystąpić do nauczyciela o ponowne ustalenie oceny z danej części materiału.

Uczeń ma prawo poprawy oceny bieżącej w terminie i formie uzgodnionej z nauczycielem.

IV. Dostosowanie wymagań edukacyjnych dla uczniów posiadających opinię lub orzeczenie PPP:

Dostosowanie wymagań edukacyjnych dotyczy głównie form i metod pracy z uczniem, nie może powodować obniżenia wymagań wobec uczniów z normą intelektualną. Nauczyciel stosując wobec ucznia ocenianie w zakresie tych sprawności i umiejętności, które sprawiają mu szczególne problemy, ma prawo wymagać od niego większego wkładu pracy w wykonywanie ćwiczeń, zalecanych specjalnie dla niego, które pomogą mu w przezwyciężaniu trudności.

Geografia wobec uczniów z dysfunkcjami:

U uczniów z dysleksją rozwojową nauczyciel:

- Stosuje metody poszukujące, obserwacyjne i badawcze. Ułatwia to dzieciom przyswojenie wiadomości.
- Poprzez wykonywanie większej ilości prostych doświadczeń, oraz obserwacji mobilizuje i aktywizuje uczniów do pracy.
- Stosuje zasadę stopniowania trudności oraz „od bliższego do dalszego”, czyli obserwacji i opisu najbliższego otoczenia przez geografię Polski aż do geografii regionalnej świata.
- Pomija przy ocenie prac pisemnych: nieczytelne pismo, gubienie liter, cyfr, nawiasów, trudności w zapisywaniu liczb wielocyfrowych z dużą ilością zer, luki w zapisie obliczeń, uproszczony zapis, błędy w przepisywaniu, chaotyczny zapis, lustrzane zapisywanie cyfr.
- Nie dyskwalifikuje pracy z powodu złego wyniku arytmetycznego przy właściwym toku rozumowania – ważne jest: jak dziecko rozwiązało zadanie.
- Ocenia wykresy, mapy, rysunki tylko pod względem merytorycznym – z pominięciem oceny za estetykę i staranność wykonania.
- Zapisuje na tablicy obce nazwy.

- Pozostawia większą ilość czasu na naukę trudnych pojęć, symboli.
- Przy zadawaniu zadań przeznaczonych do samodzielnego wykonania upewnia się, czy dziecko rozumie czytany tekst.
- Nie dyktuje tekstu zadań, uczeń dostaje zadanie zapisane na kartce (uchroni je to przed błędnym zapisem danych, nadmiernym pośpiechem, popełnianiem błędów w pisaniu).
- Przygotowuje na kartce zwięzłe polecenia do pracy grupowej.

V Postanowienia końcowe

Każdy uczeń ma prawo ubiegać się o wyższą niż przewidywana roczna ocena klasyfikacyjna i wnioskować o jej zmianę, jeśli zdaniem jego lub rodziców ocena została zaniżona. Warunki i tryb postępowania określa Statut Szkoły.